

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Pomoc Prawna](#) > [Italy](#)

Pomoc prawna

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Jakie są koszty postępowania sądowego i kto je zazwyczaj ponosi?

(Źródła przepisów) – Przepisy regulujące kategorie i procedury dotyczące kosztów postępowań sądowych, w tym pomocy prawnej, określono w sposób kompleksowy w dekrety prezydenckim nr 115 z dnia 30 maja 2002 r. (dziennik urzędowy nr 139/2002), ostatnio zmienionym dekretem ustawodawczym nr 24 z dnia 7 marca 2019 r. (dziennik urzędowy nr 72 z dnia 26 marca 2019 r., którym rozszerzono pomoc prawną, aby obejmowała ona osoby poszukiwane podlegające postępowaniu w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania), zawierającym tekst jednolity przepisów dotyczących kosztów sądowych (art. 74–145, w szczególności wspólne przepisy zawarte w art. 74–89 oraz przepisy szczególne dotyczące pomocy prawnej w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, kontrolnym i podatkowym zawarte w art. 119–145).

Ustawa nr 794 z dnia 13 czerwca 1942 r., z późniejszymi zmianami, reguluje honoraria adwokackie w sprawach cywilnych, gospodarczych, administracyjnych i podatkowych; opłaty za poszczególne usługi prawne uiszczane są na podstawie taryfy zatwierdzonej zarządzeniem ministerialnym nr 585 z 1994 r.

(Koszty postępowania) – Szeroko rozumiane koszty postępowania w sprawach cywilnych i gospodarczych obejmują zarówno koszty procesu, jak i wydatki oraz honoraria z tytułu pełnomocnictwa procesowego. Koszty postępowania obejmują standardową opłatę za wpis do ewidencji spraw oraz inne pozycje ewentualnych wydatków (np. koszty sporządzenia opinii biegłego oraz opłaty za sporządzenie odpisów dokumentów).

Opłatę standardową, o której mowa w tekście jednolitym nr 115 z 2002 r., należy uiścić w przypadku każdego postępowania, w tym postępowania upadłościowego i postępowania nieprocesowego, z wyjątkiem przypadków wyraźnie zwolnionych z takich opłat na mocy prawa.

Płatność nie jest wymagana w szczególności w postępowaniach dotyczących stanu rodzinnego i cywilnego osoby określonych w księdze IV kodeksu postępowania cywilnego (np. w sprawach dotyczących separacji sądowej, w przypadku przepisów dotyczących małoletnich; stosunków majątkowych między małżonkami; uznawania statusu uchodźcy); w postępowaniach w sprawie nałożenia środków zapobiegawczych (np. zajęcia mienia w celu zabezpieczenia spłaty zadłużenia); postępowaniach dotyczących rejestru gruntów, postępowaniach w sprawie wyegzekwowania wydania i zwrotu rzeczy, postępowaniach dotyczących świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, wszelkich postępowaniach dotyczących dzieci (np. dotyczących władzy rodzicielskiej) oraz w przypadku przepisów dotyczących własności i jurysdykcji sądów.

Strona musi odpowiednio przedstawić powody każdego zwolnienia w uzasadnieniu pisma wszczynającego postępowanie w sprawie.

Opłaty standardowej nie wymaga się w przypadku spraw cywilnych dotyczących odszkodowania w związku z postępowaniem karnym, w którym wnosi się wyłącznie o skazanie sprawcy; w przypadku gdy pozew dotyczy odszkodowania, nawet częściowego, uiszczenie opłaty jest wymagane, jeżeli sąd uwzględni powództwo. Opłata różni się i wynosi od min. 62 euro do maks. 930 euro, w zależności od charakteru i wartości przedmiotu sporu.

(Zobowiązania płatnicze) – Każda ze stron musi pokryć koszty pism procesowych, które składa lub o które wnosi,

oraz uiścić opłatę za pisma niezbędne do wszczęcia postępowania, jeżeli wymaga tego prawo lub sędzia (np. pokrycie kosztów sporządzenia opinii biegłego). W przypadku gdy stronie przysługuje pomoc prawna, jej koszty pokrywa państwo.

Opłatę standardową musi uiścić strona, która wytacza powództwo, wnosi pismo wszczynające postępowanie lub, w postępowaniu egzekucyjnym, wnosi o dokonanie cesji lub sprzedaży.

Wartość przedmiotu sporu określa się w uzasadnieniu pisma wszczynającego postępowanie; strona, która zmienia żądania pozwu, wnosi powództwo wzajemne lub przystępuje do sprawy jako interwenient uboczny samoistny, a tym samym powoduje zwiększenie wartości przedmiotu sporu, musi uiścić dodatkową opłatę.

(Kryterium zasądzenia kosztów) – Zgodnie z ogólną zasadą określoną w art. 91 kodeksu postępowania cywilnego sędzia nakazuje stronie przegrywającej zwrot kosztów postępowania poniesionych przez stronę wygrywającą w orzeczeniu co do istoty sprawy.

Sędzia dysponuje swobodą decyzyjną w kwestii kosztów i może zasądzić ich pokrycie w części lub całości, biorąc pod uwagę ogólny wynik rozstrzygnięcia sporu. Sędzia uwzględnia zakres, w jakim pozew w całości jest należycie uzasadniony. Postanowienie sędziego w tej sprawie można zaskarżyć.

Strona przegrywająca musi pokryć wydatki i honoraria adwokata strony wygrywającej wraz z wszelkimi kosztami zleconych przez sąd ekspertyz lub opinii biegłych zgodnie z wynagrodzeniem przyznanym z tego tytułu przez sędziego. Strona przegrywająca musi również pokryć inne koszty związane z postępowaniem, które uiszcza się u sekretarza sądowego wraz z kosztami powiadomienia o wydaniu orzeczenia.

2 Na czym polega pomoc prawna?

We włoskim systemie prawnym instytucja „pomocy prawnej” mająca na celu zapewnienie możliwości wdania się w spór obywatelom niedysponującym wystarczającymi środkami, których roszczenia nie są oczywiście bezzasadne, jak również cudzoziemcom zamieszkującym legalnie na terytorium Włoch w przypadku zaistnienia sytuacji lubfaktu prowadzącego do wszczęcia postępowania sądowego oraz bezpaństwowcom (art. 119 dekretu prezydenckiego nr 115/2002) obejmuje zwolnienie takich osób z obowiązku poniesienia określonych kosztów (*spese prenotate a debito*, czyli „przedpłacone opłaty sądowe”) oraz pokrycie pozostałych kosztów przez państwo.

Osoba, której przysługuje pomoc prawna, zostanie zwolniona z niektórych opłat, natomiast inne uiści państwo. Zwolnienie obejmuje opłatę standardową, zryczałtowane koszty zawiadomień dokonywanych z urzędu, określone opłaty (opłaty ewidencyjne, opłaty dotyczące ksiąg wieczystych) oraz opłaty za sporządzenie odpisów.

Państwo pokrywa:

1. honoraria i wydatki adwokata;
2. koszty podróży i wydatki poniesione przez sędziów, urzędników i komorników sądowych z tytułu wykonywania obowiązków służbowych poza sądem;
3. koszty podróży i wydatki poniesione przez świadków, urzędników sądowych i biegłych, przy czym zwrotowi podlegają także wydatki poniesione przez biegłych podczas wykonywania obowiązków zawodowych;
4. koszty publikacji wszelkich informacji prawnych dotyczących orzeczenia sędziego;
5. koszty zawiadomień dokonywanych z urzędu;
6. zasiłki z tytułu opieki nad dzieckiem.

Państwo ma prawo do zwrotu kosztów, a w przypadku gdy nie odzyska danych środków pieniężnych od strony przegrywającej, może zażądać ich spłaty od strony, której przysługuje pomoc prawna, w przypadku gdy: 1) beneficjent wygra sprawę lub spór zostanie rozstrzygnięty na jego korzyść i otrzyma on w rezultacie kwotę co najmniej sześć razy wyższą od poniesionych kosztów lub 2) sprawa zostanie wycofana lub zakończona. Zwrot kosztów poniesionych przez państwo gwarantują przepisy szczególne, na wypadek gdyby sprawa została wykreślona z ewidencji spraw lub zakończona wskutek braku podjęcia czynności prawnych przez strony lub braku spełnienia przez strony wymogów prawnych.

3 Komu przysługuje pomoc prawna?

W postępowaniach cywilnych, w tym w postępowaniach nieprocesowych (np. dotyczących separacji sądowej, pieczy nad dzieckiem lub orzeczeń dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej), obywatele Włoch dysponujący niewystarczającymi środkami finansowymi mają prawo do uzyskania pomocy prawnej, aby mogli wdać się w spór, pod warunkiem że ich roszczenia nie są oczywiście bezzasadne.

Bezpaństwowcy oraz cudzoziemcy zamieszkujący legalnie na terytorium Włoch są traktowani tak samo jak obywatele Włoch, przy czym ich pobyt we Włoszech musi być legalny w dniu zaistnienia sytuacji lub faktu, które doprowadziły do wszczęcia postępowania sądowego. Do uzyskania pomocy prawnej kwalifikują się również organizacje nienastawione na zysk lub stowarzyszenia, które nie są zaangażowane w działalność handlową; oznacza to, że pomoc prawną mogą uzyskać nie tylko organizacje charytatywne nienastawione na zysk lub organizacje nienastawione na zysk zajmujące się edukacją osób ubogich, które już kwalifikują się do takiej pomocy na mocy ustawy nr 217/90, ale także organizacje konsumenckie i użytkownicy uwzględnieni w wykazie w art. 5 ustawy nr 281/98.

Zgodnie z art. 76 dekretu prezydenckiego nr 115/2002 wnioskodawca kwalifikuje się do uzyskania pomocy prawnej, jeżeli jego roczny dochód podlegający opodatkowaniu, wykazany w ostatniej deklaracji podatkowej, nie przekraczał kwoty 11 493,82 euro (dekret ministerialny z dnia 16 stycznia 2018 r., Dziennik Urzędowy nr 49 z dnia 28 lutego 2018 r.).

Progi dochodowe podlegają korekcie co dwa lata na mocy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości, po konsultacji z Ministrem Gospodarki i Finansów (art. 77 dekretu prezydenckiego nr 115/2002), aby uwzględnić zachodzące w ciągu dwóch poprzednich lat zmiany wskaźnika cen konsumpcyjnych w przypadku rodzin pracowników fizycznych i umysłowych, określanego przez główny urząd statystyczny we Włoszech (ISTAT).

W przypadku gdy strona mieszka z małżonkiem, zarejestrowanym partnerem lub innymi członkami rodziny, za dochód uznaje się łączny dochód osiągnięty w tym samym okresie przez każdego członka rodziny, uwzględniając dochód wnioskodawcy.

Jeżeli chodzi o konkubentów, których dochód powinien zostać dodany do dochodu wnioskodawcy, progi dochodowe w przypadku postępowania karnego podnosi się do kwoty 1 032,91 euro na każdego członka rodziny zamieszkującego z wnioskodawcą.

Należy zauważyć, że do celów obliczenia kwoty, o której mowa w art. 76, należy uwzględnić świadczenie alimentacyjne otrzymane przez wnioskodawcę po rozwodzie, chyba że jest ono wypłacane ryczałtowo.

Na to, czy osoba kwalifikuje się do otrzymania pomocy prawnej, wpływa również dochód z nielegalnej działalności. Oznacza to, że kontrole dochodu nie mogą odbywać się na podstawie automatycznych procedur, lecz wymagają przeanalizowania faktów konkretnej sprawy. Wyklucza to jakąkolwiek możliwość przypisania znaczenia wyrokowi nieprawomocnemu w zakresie, w jakim narusza to zasadę domniemania niewinności. Oznacza to, że odmowa przyznania pomocy na podstawie wyroku nieprawomocnego, z którego można domniemywać istnienie dochodu pochodzącego z nielegalnej działalności, jest niezgodna z prawem (Sąd Kasacyjny, Wydział ds. Karnych, izba czwarta, wyrok z dnia 20 lutego 2013 r., nr 18591).

Wyjątek: pod uwagę bierze się tylko dochód osobisty, jeżeli sprawa dotyczy praw osobistych lub w postępowaniach, w których interes wnioskodawcy jest sprzeczny z interesem pozostałych członków gospodarstwa domowego, z którymi wnioskodawca mieszka.

Pomoc prawna przysługuje kwalifikującej się osobie na wszystkich etapach lub we wszystkich instancjach postępowania; w sprawach cywilnych i administracyjnych – w przeciwieństwie do spraw karnych – w przypadku przegranej strona, która otrzymała pomoc prawną, nie może jednak skorzystać z pomocy prawnej, aby zaskarżyć wyrok. W tym celu należy ponownie złożyć wniosek o pomoc prawną.

Ponadto fakt, że osoba kwalifikuje się do otrzymania pomocy prawnej w postępowaniu cywilnym, nie oznacza, że państwo ponosi odpowiedzialność za pokrycie kosztów, które klient jest zobowiązany uiścić na rzecz strony przeciwnej, w przypadku gdy strona ta wygra sprawę, ponieważ za wydatki i opłaty uznaje się wyłącznie wydatki i opłaty należne na rzecz pełnomocnika procesowego strony, której przyznano pomoc prawną, które państwo zobowiązuje się pokryć w zastępstwie strony ze względu na jej niestabilną sytuację finansową oraz zważywszy na

fakt, że roszczenia strony nie są oczywiście bezzasadne (zob. wyrok Sądu Kasacyjnego nr 10053 z 2012 r.).

Przypadki szczególne

Na zasadzie odstępstwa od progów dochodowych ustanowionych w art. 76 ust. 1 dekretu prezydenckiego nr 115/2002 następujące kategorie osób mogą – w określonych przypadkach – kwalifikować się do otrzymania pomocy prawnej:

1. osoby pokrzywdzone wskutek popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 572, 583-*bis*, 609-*bis*, 609-*quater*, 609-*octies* i 612-*bis* kodeksu karnego, oraz wskutek popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 600, 600-*bis*, 600-*ter*, 600-*quinquies*, 601, 602, 609-*quinquies* i 609-*undecies* kodeksu karnego, jeżeli przestępstw tych dopuszczono się wobec osób małoletnich, mogą być uprawnione do otrzymania pomocy, w tym również na zasadzie odstępstwa od progów dochodowych przewidzianych w obowiązujących przepisach (art. 76 ust. 4-*ter*);
2. małoletni cudzoziemcy bez opieki biorący udział w postępowaniach sądowych w dowolnym charakterze są uprawnieni do uzyskania informacji na temat możliwości powołania zaufanego doradcy prawnego m.in. za pośrednictwem swojego opiekuna lub osoby wykonującej wobec nich władzę rodzicielską zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy nr 184 z dnia 4 maja 1983 r., z późniejszymi zmianami, oraz do wystąpienia z wnioskiem o pomoc prawną na dowolnym etapie postępowania przed sądem dowolnej instancji zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami (art. 76 ust. 4-*quater*);
3. małoletnie lub pełnoletnie dzieci, które nie są niezależne finansowo i które straciły jedno z rodziców wskutek zabójstwa popełnionego przez współmałżonka, niezależnie od tego, czy małżonkowie pozostawali w separacji sądowej, czy też byli rozwiedzeni, przez zarejestrowanego partnera jednego z rodziców, nawet jeżeli związek partnerski został rozwiązany, lub przez osobę, która pozostawała w długotrwałym związku intymnym z jednym z rodziców o charakterze konkubinatu, mogą być uprawnione do otrzymania pomocy prawnej, w tym również na zasadzie odstępstwa od progów dochodowych, poprzez skorzystanie z takiego uprawnienia – na zasadzie odstępstwa – w toku powiązanego postępowania karnego i wszystkich postępowań cywilnych wszczętych w związku z przestępstwem, uwzględniając postępowanie egzekucyjne (art. 76 ust. 4-*quater*);
4. ofiary aktów terrorystycznych lub aktów o podobnym charakterze lub osoby pozostałe przy życiu po śmierci takich ofiar (art. 10 ust. 1 ustawy nr 206/2004).

4 Czy pomoc prawna przysługuje we wszystkich rodzajach postępowań?

Jak wspomniano powyżej, w postępowaniach cywilnych, w tym w postępowaniach nieprocesowych (np. dotyczących separacji sądowej, pieczy nad dzieckiem lub orzeczeń dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej), obywatele Włoch dysponujący niewystarczającymi środkami finansowymi mają prawo do uzyskania pomocy prawnej, aby mogli wdać się w spór, pod warunkiem że ich roszczenia nie są oczywiście bezzasadne.

Przewidziano subiektywne przesłanki uzasadniające wyłączenie z możliwości otrzymania przedmiotowej pomocy:

- wnioskodawca jest osobą skazaną prawomocnym wyrokiem za przestępstwa wiążące się z naruszeniem przepisów dotyczących przeciwdziałania oszustwom związanym z podatkiem dochodowym i VAT;
- wnioskodawca korzysta z usług więcej niż jednego pełnomocnika procesowego poza pełnomocnikiem, którego wyznaczono do celów przeprowadzenia postępowania karnego w trybie zdalnym w przypadkach, w których mają zastosowanie przepisy ustawy nr 11/1998.

Występują jednak przypadki inne niż te opisane powyżej, w których można przyjąć, że wnioskodawca dysponuje wystarczającymi środkami, mianowicie:

- w sprawach dotyczących cesji wierzytelności i innych praw osób trzecich (chyba że cesji dokonuje się w ramach spłaty wcześniej istniejących wierzytelności lub praw);
- w przypadku skazania wnioskodawcy prawomocnym wyrokiem za przestępstwa, o których mowa w art. 416-*bis* kodeksu karnego i art. 291-*quater* tekstu jednolitego, o którym mowa w dekrete prezydenckim nr 43 z dnia 23 stycznia 1973 r., ograniczone do przestępstw kwalifikowanych przewidzianych w art. 80 i art. 74 ust. 1 tekstu jednolitego, o którym mowa w dekrete prezydenckim nr 309 z dnia 9 października 1990 r., oraz za przestępstwa popełnione poprzez wykorzystanie warunków określonych we wspomnianym wcześniej art. 416-*bis* lub w celu ułatwienia działalności stowarzyszeń wskazanych w tym artykule, przyjmuje się, że dochód wnioskodawcy przekracza ustanowione progi. W takim przypadku dopuszcza się

jednak możliwość przedstawienia dowodu przeciwnego (wyrok Trybunału Konstytucyjnego nr 139 z 2010 r.).

5 Czy istnieje odrębna procedura odnosząca się do sytuacji wyjątkowych?

Nie przewidziano żadnej szczególnej procedury stosowanej w nagłych przypadkach. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 126 tekstu jednolitego rada złożona z lokalnych adwokatów (*Consiglio dell'ordine*) może – w terminie 10 dni od dnia złożenia wniosku przez wnioskodawcę lub od dnia jego otrzymania przez radę i pod warunkiem spełnienia stosownych wymogów – przyznać wnioskodawcy pomoc prawną z góry.

6 Gdzie można uzyskać formularz wniosku o pomoc prawną?

W postępowaniu cywilnym wnioski o pomoc prawną sporządzone w sposób określony w art. 79 i 122 tekstu jednolitego i zawierające informacje wskazane w tych artykułach należy złożyć do rady lokalnych adwokatów lub przesłać listem poleconym na adres rady, przy czym prawo do ich złożenia lub przesłania przysługuje wyłącznie wnioskodawcy lub pełnomocnikowi procesowemu wnioskodawcy.

W przepisach nie sprecyzowano, czy przesyłka polecona wymaga potwierdzenia odbioru; w związku z tym uznaje się, że kwestia ta nie jest warunkiem kwalifikowalności, lecz wchodzi w zakres swobody uznania wnioskodawcy.

Formularze wniosku są dostępne w sekretariacie rady lokalnych adwokatów.

Wnioski w sprawie pomocy prawnej w postępowaniu cywilnym należy składać w sekretariacie rady lokalnych adwokatów właściwej ze względu na:

- miejsce służbowe sędziego, który prowadzi postępowanie w sprawie;
- miejsce służbowe sędziego, który jest właściwy do orzekania co do istoty sprawy, o ile postępowanie jest nadal w toku;
- miejsce służbowe sędziego, który wydał zaskarżone orzeczenie, do celów zaskarżenia do Sądu Kasacyjnego, Rady Stanu lub Trybunału Obrachunkowego.

Wniosek na podstawie art. 78 dekretu prezydenckiego nr 115/2002 jest niedopuszczalny, jeżeli nie zostanie podpisany przez wnioskodawcę. Podpis musi zostać uwierzytelniony przez adwokata lub w drodze procedur ustanowionych na mocy art. 38 ust. 3 dekretu prezydenckiego nr 445 z dnia 28 grudnia 2000 r.

7 Jakie dokumenty należy załączyć do wniosku o pomoc prawną?

Wniosek, podpisany przez wnioskodawcę, należy sporządzić na czystym (nieopatrzonym pieczęciami) papierze oraz należy w nim określić następujące elementy (art. 79 wspomnianego wyżej dekretu prezydenckiego):

- wniosek o przyznanie pomocy prawnej;
- dane osobowe oraz nr identyfikacji podatkowej wnioskodawcy oraz członków gospodarstwa domowego wnioskodawcy;
- oświadczenie dotyczące dochodu uzyskanego w roku poprzedzającym termin złożenia wniosku (oświadczenie własne);
- zobowiązanie do zawiadomienia o wszelkich istotnych zmianach dochodu do celów kwalifikowalności do uzyskania pomocy;
- w przypadku sprawy w toku:
- termin kolejnej rozprawy;
- dane szczegółowe strony przeciwnej oraz jej miejsce zamieszkania;
- okoliczności prawne i faktyczne do celów oceny zasadności wnoszonego pozwu;
- dowody (pisma, szczegółowe dane kontaktowe, zeznania świadków, opinie biegłych itd., które należy załączyć w formie odpisów).

8 Gdzie należy złożyć wniosek o pomoc prawną?

Jak określono powyżej, wnioski w sprawie pomocy prawnej w postępowaniu cywilnym należy składać w sekretariacie rady lokalnych adwokatów właściwej ze względu na:

- siedzibę sędziego, przed którym toczy się postępowanie;
- miejsce służbowe sędziego, który jest właściwy do orzekania co do istoty sprawy, o ile postępowanie jest nadal w toku;
- miejsce służbowe sędziego, który wydał zaskarżone orzeczenie, do celów zaskarżenia do Sądu Kasacyjnego, Rady Stanu lub Trybunału Obrachunkowego.

Jeżeli chodzi o postępowanie karne, wnioski należy składać do sędziego, przed którym toczy się postępowanie, przy czym w przypadku postępowania toczącego się przed Sądem Kasacyjnym sędzią właściwym do orzekania w sprawie jest sędzia, który wydał zaskarżone orzeczenie (art. 93 i 96 wspomnianego wyżej dekretu prezydenckiego).

Wnioskodawca lub jego adwokat składają wnioski u sekretarza sądowego w sądzie, w którym orzeka sędzia, przed którym toczy się postępowanie. Istnieje także możliwość wystąpienia wniosku do sekretarza sądowego przesyłką poleconą.

Jeżeli wnioskodawca został zatrzymany lub pozbawiony wolności, wnioski można składać do dyrektora zakładu karnego lub oficera policji sądowej.

Podczas rozprawy nie ma już możliwości składania wniosków.

9 W jaki sposób można się dowiedzieć o zakwalifikowaniu do uzyskania pomocy prawnej?

Wnioskodawca i sędzia otrzymują odpis pisma, w którym rada lokalnych adwokatów uwzględni wniosek, oddała go lub stwierdza jego niedopuszczalność.

Po otrzymaniu wniosku rada lokalnych adwokatów:

- ocenia zasadność wnoszonego pozwu oraz spełnienie warunków formalnych;
- w ciągu 10 dni wydaje jedno z następujących postanowień:
  - o uwzględnieniu wniosku;
  - o niedopuszczalności wniosku;
  - o oddaleniu wniosku;
- wysyła odpis postanowienia wnioskodawcy, właściwego sędziego oraz urzędu skarbowego, aby zweryfikować zadeklarowany dochód.

Jeżeli rada lokalnych adwokatów oddali wniosek lub uzna go za niedopuszczalny, fakt ten można zgłosić sędziemu orzekającemu w sprawie, który następnie podejmuje decyzję w formie postanowienia. Obowiązuje termin instrukcyjny.

Po zakończeniu kontroli sędzia wydaje uzasadnione postanowienie, w którym uznaje wniosek za niedopuszczalny, uwzględni go albo oddała.

Sekretarz sądowy zawiadamia wnioskodawcę o treści wydanego postanowienia.

W postępowaniu karnym sędzia wydaje jednak postanowienie w ciągu 10 dni od dnia złożenia lub otrzymania wniosku.

10 Co należy zrobić w razie zakwalifikowania się do uzyskania pomocy prawnej?

-

11 Kto wybiera adwokata lub radcę prawnego dla osoby, której przyznano pomoc prawną?

Wnioskodawcy, którzy otrzymali pomoc prawną, mogą wybrać adwokata z wykazów adwokatów świadczących

pomoc prawną sporządzanych przez rady lokalnych adwokatów w okręgu sądu apelacyjnego, w którym orzeka sędzia właściwy do orzekania co do istoty sprawy lub sędzia, przed którym toczy się postępowanie. Wnioskodawcy, którzy otrzymali pomoc prawną, mogą również powołać biegłego, o ile zezwalają na to przepisy prawa.

Jeżeli sprawa toczy się przed Sądem Kasacyjnym, adwokata wybiera się z wykazów sporządzanych przez rady lokalnych adwokatów w okręgu sądu apelacyjnego, w którym orzeka sędzia, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Wykaz adwokatów świadczących pomoc prawną obejmuje osoby, które wniosowały o wpisanie do tego wykazu i posiadają kwalifikacje niezbędne do reprezentowania klientów przed sądem.

Rada lokalnych adwokatów podejmuje decyzję o uwzględnieniu adwokata w tym wykazie na podstawie jego kwalifikacji, co najmniej sześcioletniego doświadczenia zawodowego oraz pod warunkiem że nie prowadzono przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego.

W dowolnym momencie adwokat może zostać wykreślony z tego wykazu. Co roku wykaz ten jest aktualizowany i udostępniany ogółowi społeczeństwa we wszystkich sądach w danym okręgu.

Adwokaci reprezentujący stronę, której przyznano pomoc prawną, muszą złożyć wniosek o zawieszenie postępowania, jeżeli sprawa zostanie wykreślona z ewidencji spraw z powodu braku podjęcia czynności prawnych przez bierność stron (zgodnie z art. 309 kodeksu postępowania cywilnego). Niedopełnienie tego obowiązku wiąże się z konsekwencjami dyscyplinarnymi.

12 Czy pomoc prawna obejmuje wszystkie koszty postępowania?

Beneficjenci pomocy prawnej (art. 107 wspomnianego wyżej dekretu prezydenckiego) są zwolnieni z obowiązku pokrycia niektórych kosztów, inne natomiast pokrywa państwo, jak określono w art. 131 dekretu prezydenckiego nr 115/2002. W ramach pomocy pokrywa się wszystkie koszty postępowania wymagane na mocy przepisów prawa, w tym koszty powołania biegłego zeznającego na korzyść wnioskodawcy. Pomoc prawna nie obejmuje jednak kosztów konsultacji pozasądowych.

Honoraria i wydatki należne adwokatowi wnioskodawcy opłaca sędzia na koniec każdego etapu lub danej instancji postępowania oraz każdorazowo w przypadku odwołania powołanego adwokata.

Pokrywa się również wydatki i honoraria asystentów sędziego oraz każdego biegłego zeznającego na korzyść wnioskodawcy.

Beneficjent i zaangażowane strony, w tym prokuratur, otrzymują zawiadomienie o nakazie zapłaty i mogą taki nakaz zakwestionować.

Adwokat wnioskodawcy, asystent sędziego i biegły zeznający na korzyść wnioskodawcy nie mogą żądać ani otrzymać wynagrodzenia ani rekompensaty od swojego klienta w wysokości innej niż przewidziana w przepisach prawa. Wszelkie porozumienia zawierające odmienne postanowienia uznaje się za nieważne, a wszelkie naruszenia tego zakazu stanowią poważne przewinienie dyscyplinarne.

W przypadku powództwa cywilnego wszczętego w związku z postępowaniem karnym koszty postępowania reguluje art. 108 tekstu jednolitego. Mówiąc ogólnie, kwalifikowanie się do uzyskania pomocy prawnej daje jednak beneficjentowi takie same uprawnienia jak uprawnienia wynikające z przepisów ogólnych.

13 Kto ponosi pozostałe koszty w razie zakwalifikowania się do uzyskania częściowej pomocy prawnej?

W przepisach dotyczących pomocy prawnej nie przewiduje się częściowej pomocy prawnej.

14 Czy pomoc prawna obejmuje również koszty odwołań?

Pomoc prawna przyznana kwalifikującemu się wnioskodawcy obejmuje wszystkie instancje i etapy postępowania oraz wszelkie inne powiązane postępowania (takie jak postępowanie egzekucyjne).

Jeżeli jednak strona, która otrzymała pomoc prawną, przegra, nie może skorzystać z pomocy prawnej, aby zaskarżyć orzeczenie, z wyjątkiem pozwów o odszkodowanie w związku z postępowaniem karnym.

15 Czy pomoc prawna może zostać cofnięta przed zakończeniem postępowania (lub nawet odwołana po zakończeniu postępowania)?

Sędzia, przed którym toczy się postępowanie, cofa przyznaną pomoc prawną, jeżeli w trakcie postępowania zmieni się dochód beneficjenta, co wpłynie na jego kwalifikowanie się do uzyskania takiej pomocy.

Sędzia, przed którym toczy się postępowanie, może również w każdej chwili cofnąć przyznaną pomoc prawną, jeżeli okaże się, że nie zostały spełnione kryteria kwalifikowalności lub że wnioskodawca działał w złej wierze lub dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Cofnięcie jest skuteczne od chwili zweryfikowania zmiany dochodu, lecz w innych przypadkach wywołuje skutek z mocą wsteczną i wymagane jest odzyskanie kwot zapłaconych przez państwo.

W przypadku wykrycia złożenia fałszywego oświadczenia urząd skarbowy zwraca się o cofnięcie pomocy i przekazuje stosowne dowody prokuratorowi odpowiedzialnemu za wszczęcie postępowania karnego w związku z wykrytym fałszywym oświadczeniem.

W toku postępowania organy sądowe lub urzędy skarbowe mogą zwracać się o powtórzenie kontroli spełniania kryteriów kwalifikowalności.

Za złożenie fałszywego oświadczenia w sprawie dochodu grozi kara pozbawienia wolności w wymiarze od jednego roku do pięciu lat oraz grzywna w wysokości od 309,87 euro do 1 549,37 euro. Kara pozbawienia wolności lub grzywna podlegają podwyższeniu, jeżeli fałszywe oświadczenie skutkowało uzyskaniem przez wnioskodawcę pomocy prawnej lub jej utrzymaniem.

Wyrok skazujący wiąże się z cofnięciem pomocy z mocą wsteczną oraz odzyskaniem od sprawcy kwot zapłaconych przez państwo (por. art. 136 wspomnianego powyżej dekretu prezydenckiego).

16 Czy można zaskarżyć odmowę udzielenia pomocy prawnej?

Jeżeli właściwa rada lokalnych adwokatów oddali wniosek w sprawie pomocy prawnej lub uzna go za niedopuszczalny, wnioskodawca może złożyć wniosek ponownie do sędziego rozpoznającego sprawę, który następnie podejmie decyzję w formie postanowienia.

Jeżeli chodzi o postępowanie karne, art. 99 dekretu prezydenckiego stanowi jednak, że wnioskodawca lub jego adwokat może odwołać się do prezesa sądu lub prezesa sądu apelacyjnego, w którym orzeka sędzia, który odrzucił lub oddalił wniosek, w ciągu 20 dni od zawiadomienia o odrzuceniu lub oddaleniu wniosku.

Ostatnia aktualizacja: 06/12/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.